

За результатами дослідження з-поміж усіх сортів найвищу врожайність (6,0 т/га) забезпечив посів пшениці озимої сорту 'Естафета миронівська' за сівби 5 жовтня, внесення мінерального удобрення $N_{120}P_{90}K_{90}$ та двофазового обприскування рослин Айдаміном комплексним (1 л/га). Врожай зерна на контрольному варіанті ($N_{60}P_{60}K_{60}$) становив 4,45 т/га. Зростання норми мінерального удобрення до $N_{120}P_{90}K_{90}$ дало достовірний приріст врожайності 1,3 т/га, застосування Айдаміну комплексного – 0,25 т/га. За сівби 20.10 сорт 'Естафета миронівська' сформував середню врожайність на 0,94 т/га меншу (4,48 т/га) порівняно до другого строку сівби, а за сівби 20.09 – меншу на 0,62 т/га (4,8 т/га).

Сорти пшениці озимої 'Довіра одеська' і 'Ахім' максимальну врожайність також сформували за другого строку сівби (05.10) – відповідно 5,06 і 5,0 т/га, приріст від удобрення становив 0,99 і 1,03 т/га, від позакореневого обприскування – 0,12 і 0,18 т/га.

Середня врожайність сорту 'Довіра одеська' (4,25 т/га) за першого строку сівби (20.09) була нижчою ніж за сівби 05.10 (5,06 т/га) на 0,81 т/га, за сівби 20.10 – на 0,76 т/га (4,3 т/га).

Достовірне зниження врожайності порівняно з другим строком сівби отримали і на посівах пшениці сорту 'Ахім', в середньому на 0,17 т/га за сівби 20.09 і на 0,63 т/га за сівби 20.10.

УДК 633.11:631.547

Самець Н.П., науковий співробітник

Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція ІКСГП НААН України

E-mail: nataliyasamets@gmail.com

ВИВЧЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО ЗАЛЕЖНО ВІД АГРОТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ ВИРОЩУВАННЯ

У комплексі агротехнологічних заходів, які забезпечують одержання високих і сталих урожаїв ячменю озимого важливе місце займає визначення оптимальних строків сівби. Цей прийом не веде за собою ніяких додаткових затрат, а правильний вибір термінів посівної компанії закладає основу для успішної перезимівлі та високої продуктивності.

Полеві досліді проводили в 2016-2021 рр. на полях селекційної сівозміни науково-технологічного відділу рослинництва і землеробства Тернопільської ДСГДС ІКСГП НААН. Ґрунт дослідного поля – чорнозем глибокий малогумусний середньосуглинкового гранулометричного складу, середньозабезпечений рухомими формами поживних речовин. Агротехніка в досліді загальноприйнята для умов області. Попередник – конюшина лучна. Ячмінь озимий висівали в чотири терміни: 15 і 25 вересня та 5 і 15 жовтня.

Дослідження показали значний вплив строків сівби на продуктивність зерна ячменю озимого. Найкращими строками можна вважати період між 10 та 25 вересня. Висівання за межами цих дат призводить до істотного зниження урожайності, причому запізнення з висівом призводить до більших втрат продуктивності ячменю озимого порівняно з ранніми, особливо, якщо цю культуру висівати після 10 жовтня. Пізні посіви не встигають розкущитись, зимостійкість у них дещо понижена. Крім того, недорозвинутість, або відсутність вторинної кореневої системи в

умовах посушливої весни з підвищеними температурами, негативно впливають на процес весняного кущення та вегетативний ріст рослин у період до колосіння.

Досить часто, за висівання культури після 5–10 жовтня на час припинення вегетації рослини перебувають лише у фазі сходів або шильця. При подібному розвитку спостерігається значна загибель рослин від комплексу несприятливих умов і як наслідок, на час весняного відростання спостерігається істотне зрідження рослин. В разі ранньої (до 10 вересня) сівби рослини переростають, у суху погоду часто пошкоджуються злаковими мухами та вірусними хворобами. У дощову – можливе значне ураження грибковими хворобами. Часто надто ранні посіви є більш забур'янені. За таких умов висівання ячменю озимого раніше 10 вересня допустимо лише в разі застосування комплексу засобів захисту рослин, шляхом внесення гербіцидів, фунгіцидів та інсектицидів, що веде до додаткових витрат.

В цілому, зміщення строків сівби на 10 днів пізніше оптимальних призводить до зниження врожайності на 0,41–0,83 т/га. Зниження продуктивності тут відбувається головним чином за рахунок меншої щільності продуктивного стеблостою та озерненості. Знизити негативний вплив пізньої сівби можна лише за рахунок збільшення норм висіву та ранньовесняного підживлення азотом, тобто несучи додаткові витрати.